

Beleidsintenties van de Vlaamse Gemeenschapscommissie in het kader van strategische visienota van de Vlaamse Regering over de ondersteuning van cultureel-erfgoedwerking in Vlaanderen

Wat betreft haar erfgoedbeleid, diende de VGC op 13 januari 2016 een aanvraag in om een werkingssubsidie te krijgen voor de uitvoering van een lokaal cultureel-erfgoedbeleid voor de periode 2012-2016. Deze aanvraag bevat een landschapstekening, de intenties en de doelstellingen wat betreft cultureel erfgoed, als ook welke de rol van de erfgoedcel daarbinnen is en hoe wordt samengewerkt met partners als het Archief en Museum voor het Vlaams Leven te Brussel (AMVB) en de Brusselse Museumraad (BMR). De ondersteuning die de VGC biedt aan erfgoedactoren maakt daar onderdeel van uit.

In deze tekst focussen we dan ook vooral op situering en suggesties voor wat betreft de verdere uitbouw van een complementair cultureel-erfgoedbeleid waar de wisselwerking tussen Vlaanderen en Brussel een meerwaarde is.

Ondersteuning van cultureel-erfgoedorganisaties in Brussel

Situatie

Het nieuwe cultureel-erfgoeddecreet bepaalt dat Vlaanderen organisaties ondersteunt in het kwaliteitsvol uitoefenen van een cultureel-erfgoedwerking. Het kan gaan om aangeduide cultureel-erfgoedinstellingen en om Vlaams of regionaal ingedeelde collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties. Voorwaarde is dat deze organisaties een kwaliteitslabel hebben, toegekend door de Vlaamse Regering. Vanuit het complementair beleid gebeurt dit voor organisaties binnen Brussel in overleg met de VGC.

De VGC ondersteunt erfgoedorganisaties van lokaal (erfgoedverenigingen) of regionaal belang (AMVB, Epitaaf, Be.Brusselseir, Brusselse Museumraad), met soms een uitstraling over de gewestgrenzen heen. Dit gebeurt binnen het beleidskader van de Verordening nr. 97/001 van 30 april 1997 houdende de subsidiëring van verenigingen en manifestaties in het domein van het cultureel erfgoed. Met de meeste organisaties van regionaal belang sluit de VGC een convenant af waarin gezamenlijk doelstellingen worden vastgelegd. Zij nemen immers een rol op naar het bredere werkveld in Brussel en zijn partners binnen het erfgoedbeleid van de VGC.

Suggesties

In Brussel bevindt zich een enorm potentieel van cultureel-erfgoedorganisaties met belangrijke collecties en met vaak veel expertise in huis. De aanwezigheid van talrijke gerenommeerde erfgoedinstellingen, federaal, gemeentelijk of vrij initiatief, en behorend zowel tot de Franse als de Vlaamse gemeenschap, biedt kansen tot expertise-uitwisseling en kruisbestuiving, met soms ook internationale mogelijkheden.

Het is evident dat deze organisaties, die meestal niet rechtstreeks en structureel ondersteund worden door Vlaanderen en/of de VGC, in beeld komen. Het valoriseren van het potentieel, de collecties en de expertise in het Brusselse erfgoedveld genereert een meerwaarde binnen het netwerk van cultureel erfgoed dat Vlaanderen wil versterken door samenwerking en afstemming te stimuleren.

Door middel van het erfgoedconvenant met Vlaanderen heeft de VGC vanuit de werking van de erfgoedcel Brussel een goed zicht op dat Brusselse werkveld en rechtstreekse contacten met de medewerkers in die organisaties. De erfgoedcel gebruikt deze kennis van het werkveld om haar werking uit te bouwen, met veel ruimte en aandacht voor expertise-uitwisseling en kennisdeling. Het

gaat hier om verschillende facetten van de werking en over verschillende functies, maar als voorbeeld vermelden we de educatieve diensten van enkele Brusselse musea waar interessante praktijken ontwikkeld worden op het vlak van doelgroepenwerking.

Wat betreft het collectiegericht denken dat in Vlaanderen centraal staat is het zinvol om af te stemmen met collecties die in Brussel bewaard worden, vanuit het netwerkgegeven als motor voor een duurzaam beleid. Dit biedt zeker kansen om op internationaal vlak sterker te staan. Toerisme Vlaanderen investeert alvast in Brussel gezien het toeristische potentieel van sterke erfgoedinstellingen in Brussel.

Dit alles in beschouwing genomen, is het wenselijk om als Vlaamse overheid in samenspraak met de VGC in overleg te gaan met de andere overheden die bevoegd zijn voor erfgoed in Brussel (federale overheid, Franse Gemeenschap) om af te stemmen over het beleid ten aanzien van Brusselse cultureel-organisaties die zich niet enkel tot één gemeenschap richten. Op dat vlak is er een verschil in benadering tussen de Franse en de Vlaamse gemeenschap wat betreft de ondersteuning van bijvoorbeeld de musea in Brussel. Ook hebben beide overheden hun eigen manier ontwikkeld om de kwaliteitsvolle werking van erfgoedorganisaties te honoreren, in Vlaanderen gebeurt dit met het kwaliteitslabel. De VGC ziet het cultureel akkoord als een hefboom voor de Vlaamse Gemeenschap om over deze fundamentele kwesties in dialoog te gaan met de Franse Gemeenschap. Brusselse organisaties verdienen evenzeer een erkenning voor een kwaliteitsvolle cultureel-erfgoedwerking. In een ideaal scenario werken de verschillende betrokken overheden samen aan een gemeenschappelijk canvas om een gezamenlijke erkenning mogelijk te maken die voor de betrokken instellingen, maar ook het ruimere erfgoedveld, een duidelijk signaal is van waardering voor hun werking en hun collecties.

Momenteel wordt het AMVB nog ondersteund vanuit het erfgoeddecreet, maar dit zal niet meer zo zijn binnen het nieuwe erfgoeddecreet. Het lijkt ons essentieel dat de Vlaamse Overheid een cruciale rol blijft spelen wat betreft de werking van het archief als collectiebeherende erfgoedorganisatie. Haar primaire functie, namelijk het behoud en beheer van archieven en erfgoedcollecties van Nederlandstalige erfgoedgemeenschappen in Brussel, maakt het een symbolische plek die voor beide overheden waardevol is. Het voortbestaan van de werking van deze organisatie, met de infrastructuur als belangrijk aandachtspunt, is dan ook een gedeelde verantwoordelijkheid. Een duurzame oplossing voor de huisvestigingsproblematiek van het archief is nodig om de toekomst te verzekeren.

Experimentele rol vanuit Brussel

Situatie

Binnen het Vlaams cultureel-erfgoedbeleid is er ruimte voor de ondersteuning van cultureel-erfgoedprojecten. Binnen het nieuwe cultureel-erfgoeddecreet gaat het om projecten met nationale en/of internationale relevantie. Daarnaast creëert Vlaanderen dynamische ruimte om zuurstof te geven aan het erfgoedveld.

De VGC ondersteunt erfgoedprojecten op lokale of regionale schaal, binnen het beleidskader van de Verordening nr. 97/001 van 30 april 1997 houdende de subsidiëring van verenigingen en manifestaties in het domein van het cultureel erfgoed en/of in uitvoering van het cultureel-erfgoedconvenant.

Suggesties

Gezien het grote aantal spelers met daaronder veel gerenommeerde erfgoedinstellingen, zit er in Brussel heel wat potentieel, onder meer in het ontwikkelen van nieuwe methodieken en praktijken. Het uitwisselen van expertise en ervaringen kan binnen een ruim netwerk inspirerend zijn voor alle betrokken spelers. Afstemming en samenwerking tussen Vlaanderen en de VGC vanuit een complementair beleid geeft kansen aan initiatieven om te groeien. Het kan hier gaan om initiatieven rond diverse facetten van cultureel-erfgoedwerking. In de grootstedelijke context is het inzetten op de verbindende kracht van cultureel erfgoed en het versterken van de (erfgoed)gemeenschappen die ermee verbonden zijn belangrijk, alsook de participatie van specifieke doelgroepen, in het bijzonder kinderen en jongeren en maatschappelijk kwetsbare groepen.

Aanbevelingen voor de uitvoering van het Vlaams erfgoedbeleid in Brussel

1. Versterken van aandacht voor de waardering en financiële draagkracht van de erfgoedinstellingen in Brussel in samenspraak met de Franse Gemeenschap, Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de VGC en de Cocof.
2. Aandacht voor de waarde van de collecties verbonden aan het Nederlandstalig geheugen van de stad zoals geborgen in het AMVB.
3. Aandacht voor doelgroepenwerking en experimenten waarbij erfgoed ingezet wordt als verbindend element in de stedelijke omgeving.
4. Een inspanning voor experimentele vormen van erfgoedbeleving en –ontsluiting waar etnisch-culturele diversiteit centraal staat.

Tot slot hopen we dat deze aanzet de basis vormt van een **constructief partnerschap** tussen de VGC en Vlaanderen met de gedeelde ambities om de troeven van Brussel op het vlak van erfgoed voluit kansen te geven. In de geest van het erfgoedconvenant is het uitwisselen van informatie essentieel met het engagement van elkaar zo vroeg mogelijk in te lichten bij evoluties of ontwikkelingen die een impact hebben op het erfgoedbeleid.

In een relatie gebaseerd op dialoog en vertrouwen, vragen wij te bekijken hoe de ondersteuning van de VGC voor het uitvoeren van een lokaal cultureel-erfgoedbeleid mee kan genomen worden in lopende trajecten. Enerzijds is er de hele oefening rond een strategisch meerjarenplan voor de VGC, met het oog op planlastvermindering en een geïntegreerde werking. Deze ambitie werd opgenomen in het bestuursakkoord van de VGC, ‘Goesting in Brussel’ en maakt ook onderdeel uit van uw Beleidsnota Brussel 2014-2019. Anderzijds zijn er de verdere ontwikkelingen rond een Brusseldecreeet.